

Észak-Korea az atomklub tagja: előzmények és kilátások

Bassa Zoltán és Csoma Mózes

Az elmúlt napokban ismét bebizonyosodott, hogy az észak-koreai vezetés az ország politikai-gazdasági súlyánál lényegesen nagyobb mértékben képes a nemzetközi folyamatok befolyásolására: 2006. október 9-én az ország kísérleti atomrobbantással demonstrálta jelenlétét az atomhatalmak sorában. A nemzetközi közösséget sokkoló esemény egy közel öt éve húzódó diplomáciai konfrontáció nyomán jött létre.

Előzmények

Mint emlékeztető, 2000 júniusában a megosztott félsziget történetének első csúcstalálkozóját követően az amerikai kormány hajlandónak mutatkozott a terrorizmust támogató országok listájának módosítására, s úgy tűnt, hogy a sztálinista rezsim sikeresen tör ki a nemzetközi elszigeteltségből; 2000 októberében még Madeleine Albright amerikai külügyminiszter is ellátogatott az észak-koreai fővárosba. A békülékeny hangulatban az észak-koreai vezetést hideg zuhanyként érte a frissen beiktatott George W. Bush amerikai elnök beszéde, amelyben az országot a „gonosz tengelyéhez” sorolta. Lényegében ez vezetett a már egyszer használaton kívül helyezett jongbjoni atomreaktor újraindításához, azaz a második koreai atomválság kirobbanásához.

2003. január 10-én a KNDK kilépett az atomsorompó-szerződésből (NPT), majd a két Korea, Kína, Japán, Oroszország és az Egyesült Államok részvételével megkezdődött a pekingi színterű hatoldalú tárgyalások folyamata. Több eredménytelen tárgyalási fordulót követően, 2005 februárjában az észak-koreai tömegtájékoztató bejelentette,

hogy az ország már rendelkezik nukleáris fegyverekkel. 2005 szeptemberében az Egyesült Államok büntetésképpen befagyasztotta a makaói Banco Delta Asia pénzügyintézetben lévő közel ötven észak-koreai bankszámlát, amelyre válaszul a KNDK kinyilvánította, hogy addig nem hajlandó visszatérni a hatoldalú tárgyalásokhoz, amíg az Egyesült Államok fel nem oldja a betétek zárlatát. A politikai nyomásgyakorlás következő lépéseként Észak-Korea 2006. július 5-én rakétakísérletet hajtott végre, hogy a tétet néhány napja még magasabbra emelje.

A dél-koreai „napfénypolitika” zátonyra futása

Dél-Koreában az elmúlt két év során a kormányzó Uri Párt (Yollin Uri Dang) sokat veszített népszerűségéből, ugyanis a bal-közép vezetés érdekéért számontartott békülékeny „északi politika” már jóval kevésbé érdekli az embereket. Az észak-koreai atomprogram újraindítása óta sokan fölöslegesnek és értelmetlennek érzik a gazdasági együttműködésbe fektetett dollármilliókat. Ráadásul a phenjani vezetés együttműködési készsége is megkérdőjelezhető. A hat évvel ezelőtti csúcstalálkozón elhatározott vasúti összeköttetés még mindig nem valósult meg, s úgy tűnik, hogy a phenjani vezetés ehhez nem is fog hozzájárulni. 2004 decemberében a demilitarizált övezet északi oldalán lévő Keszong városban megnyílt ugyan a Hyundai vállalatcsoport által épített ipari park, de az északi fél által támasztott különböző akadályok miatt csak egy kisebb üzem kezdhetette meg a tényleges termelést.

A kiszámítható politikai kapcsolatok és a gazdasági együttműködés fejlesztésében érdekelt szöuli kormány az elmúlt évek során igyekezett minden konfliktust elkerülni a phenjani vezetéssel. Ennek érdekében még a demilitarizált övezetben lévő propagandafeliratokat és hangosbeszélőket is eltávolították, bár ezzel folyamatos támadási felületet biztosítanak a konzervatív Nagy Nemzeti Párt (Hannara Dang) és a radikális disszidensszervezetek részére. A lezajlott kísérleti atomrobbantás kétségkívül visszaveti a hullámzó intenzitású Korea-közi kapcsolatokat, de úgy tűnik, hogy a Hyundai Asan vállalathoz kapcsolódó észak-koreai gazdasági projektek nem szenvednek csorbát. A déli turistacsoportok beutazása zavartalanul folyik tovább, s a keszongi ipari parkban lévő déli beruházók sem függesztik fel tevékenységüket, bár a közeljövőben valószínűleg kevesebb cég fogja követni őket.

Az észak-koreai atomkísérlet gazdasági hatásai

Az atomkísérlet nem rázta meg jelentősen a távol-keleti tőzsdéket. A japán yen és a dél-koreai won árfolyama átmenetileg csökkent, de ezt gyors korrekció követte. Japánban még emelkedtek is a részvényárak – más tényezők hatására.

A távol-keleti országok makrogazdasági mutatói jelenleg igen kedvezőek. Nehéz elképzelni sikeres spekulatív támadást a helyi valuták ellen. Más tényezők mellett ez azzal is indokolható, hogy 2006 februárja óta a Kínai Népköztársaság tudhatja magáénak a világ legjelentősebb devizatartalékát. A nyolc évvel ezelőtt még súlyos pénzügyi válsággal küszködő Dél-Korea pedig a világon az ötödik legnagyobb tartalékkal rendelkezik. Dél-Korea hitelminősítésén valószínűleg egyébként sem ront a kialakult helyzet, mivel egy ilyen fejlemény már bele volt kalkulálva az eddigi minősítésbe is.

Kína gazdasága tíz-, Dél-Koreáé közel ötszázalékos növekedést mutat. Az egyes távol-keleti gazdaságok, beleértve Japánt is, egyre inkább támaszkodnak a regionális kereskedelemre és befektetésekre, kettős – kínai és japán – pólussal. Így a viszonylag jól teljesítő japán gazdaságot is figyelembe véve valószínűtlen, hogy az eddig történeteknek számottevő gazdasági hatásuk lenne regionális szinten. Az egyetlen komoly problémát a közvetlen katonai konfliktus

okozhatja. Ez azonban egyik országnak sem érdeke.

Észak-Koreában továbbra is igen súlyos a gazdasági helyzet. Nem lehet egyértelműen látni még, hogy a 2002 óta bevezetett óvatos gazdasági reformoknak van-e valamilyen pozitív következményük. A Dél- és Észak-Korea között 2000 óta javuló viszony rövid távon megromlik, és ez kihatással lehet a gazdasági kapcsolatokra. Ennek közvetlen oka a bevezetendő gazdasági szankciók. Egy élelmiszersegély-szállítmányt máris leállított Dél-Korea. A kőolajat és más nyersanyagokat is magában foglaló segélyezés teljes megszüntetése azonban tömeges észak-koreai emigrációhoz vezethet, amelyet minden környező ország el kíván kerülni. Egyes európai uniós országok (pl. Németország, Olaszország) 2000 óta rendeződő észak-koreai kapcsolatai sem javulhatnak tovább.

Az észak-koreai atomkísérlet regionális hatásai

A történetek komoly következményekkel járhatnak. Ha az Egyesült Államok nem köt kompromisszumos megállapodást Észak-Koreával, akkor Japán a nukleáris fenyegetésre hivatkozva felülbíráhatja az alkotmányában lefektetett pacifista irányelveket, s a fokozott nemzetközi szerepvállalásra törekvő ország katonai fejlesztésekbe kezdhet. Ez a lehetőség azonban tiltakozást fog kiváltani valamennyi kelet-ázsiai országban, ráadásul elmélyítené Kína és Japán nézeteltéréseit is. A Távol-Kelet biztonságpolitikai viszonyainak átrendeződése újabb fegyverkezési versenyhez vezethet. És ez az egész világon éreztetné hatását.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról